

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут **Коломийський навчально-науковий інститут**

Кафедра педагогіки і психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В12. ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Освітня програма «Початкова освіта»

Перший (бакалаврський) освітній рівень

Спеціальність 013 «Початкова освіта»

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 3 від “26” вересня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи інклюзивної освіти
Викладач (-і)	Лаппо Віолетта Валеріївна
Контактний телефон викладача	0956404947
Е-mail викладача	lappo37@ukr.net
Формат дисципліни	Вибіркова
Обсяг дисципліни	90
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=96&id_cou=926
Консультації	
2. Анотація до курсу	
<p>В Україні законодавчо визнано право дітей з особливими освітніми потребами на навчання у загальноосвітніх закладах за місцем проживання. Загальноосвітні навчальні заклади в свою чергу повинні забезпечити спектр необхідних послуг відповідно до різних освітніх потреб таких дітей, зокрема адаптувати навчальні плани та програми, методи та форми навчання, використовувати ресурси спеціальної освіти, партнерство з громадою тощо.</p> <p>Система освіти, що передбачає надання освітніх послуг в умовах загальноосвітнього закладу й базується на принципі забезпечення основоположного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання набула назву інклюзивної освіти.</p> <p>Впровадження інклюзивної освіти в нашій країні обумовлює потребу у підготовці педагогів до роботи в інклюзивному навчальному середовищі. Реальним кроком у розв'язанні означеної проблеми має стати вивчення студентами педагогічних спеціальностей курсу «Основи інклюзивної освіти».</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти» є підготовка студентів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітньої школи. Основними завданнями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомлення студентів з особливостями інклюзивної освіти як особливої царини освіти; - опанування провідними завданнями і способами інтеграції дітей з особливими освітніми потребами у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи; - конкретизація форм і методів співпраці педагога з батьками дітей з особливими освітніми потребами. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p><i>СК – 3.1. Дидактична.</i> Здатність майбутнього вчителя (випускника) вирішувати стандартні та проблемні професійні завдання, що виникають в освітній практиці початкової школи, на основі сформованих знань про теоретичні засади побудови змісту і процесу навчання молодших учнів, у тому числі ґрунтовних знань про сучасні теорії навчання, гнучкого володіння методами навчання; спроможність обґрунтовано обирати прийоми, засоби, технології, форми організації навчання, адекватні дидактичній ситуації.</p> <p><i>СК – 3.2. Виховна.</i> Здатність випускника до здійснення виховної діяльності з молодшими школярами; здатність до планування, проектування й аналізу виховного процесу початкової школи як цілісної педагогічної системи, яка включає мету, завдання, зміст, методи, прийоми, педагогічні засоби, форми організації, діяльність вихователя й вихованців; спрямованість на досягнення відповідних результатів; здатність ефективно використовувати виховний потенціал</p>	

уроків і занять з учнями в позаурочний час тощо.

СК – 3.3. Організаційна. Здатність до організації навчально-виховного процесу в початковій школі, систематичного підвищення професійно-педагогічної кваліфікації.

СК – 4.1. Нормативна. Здатність учителя користуватися нормативними документами та реалізовувати на практиці цілі і завдання навчання предмету/освітньої галузі в початковій школі.

СК – 4.3. Спеціально-методична. Здатність до навчання молодших школярів будь-яким елементам змісту програми.

РН 2 Здатність визначати мету, завдання, зміст, методи, організаційні форми й засоби початкової освіти, суть процесів виховання, навчання й розвитку учнів початкової школи (педагогічна компетентність + ПКК); структуру календарно-тематичного планування, особливості ведення журналу обліку успішності учнів. Знати специфіку виховної роботи на уроках й у позаурочній діяльності.

РН 8 Уміння проектувати процес навчання з предмету у вигляді календарно- тематичного планування для певного класу, теми.

РН 9 Здатність до моделювання процесу навчання учнів початкової школи певного предмету: розробляти проекти уроків та їхні фрагменти, методику роботи над окремими видами завдань, створювати методику підготовчої роботи, ознайомлення та формування уявлень і понять, вмінь та навичок з метою опанування учнями певних елементів змісту програми.

РН 12 Здатність до проектування змісту і методики проведення виховних заходів для учнів початкової школи.

РН 13 Здатність до здійснення комунікації, зорієнтованої мовленнєве спілкування у процесі вирішення професійно-педагогічних задач.

РН 17 Здатність аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтацій

РН 18 Здатність створювати рівноправний і справедливий клімат, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від соціально-культурно-економічного контексту.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			12/6		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			18/8		
самостійна робота			60/76		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ Вибірковий		
7	013 «Початкова освіта»	4	Вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Методологічні засади інклюзивної освіти Проблеми надання освіти дітям з особливостями психофізіологічно	Лекція, семінар	Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка / За ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. - К., 2004. - 152 с.	1.Вивчення теми. 2.Підготовка схеми «Різновиди засобів інклюзивної освіти». 3. Створення	5	До наступного заняття за розкладом.

<p>го розвитку. Зasadничі понятійно-термінологічні визначення.</p> <p>Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.</p> <p>Визначення понять «інклюзія», «інтеграція», «порушення психофізичного розвитку», «особливі потреби» та ін.</p> <p>Історичне підгрунття інклюзивної освіти. Історія спеціальної освіти та інклюзії.</p> <p>Соціальна та медична моделі порушень розвитку. Мета, завдання та основні принципи інклюзивної освіти.</p>		<p>Інтегроване навчання дітей з особливими потребами у просторі загальноосвітньої школи.</p> <p>«Дніпропетровський обласний психолого-педагогічний центр».- Дніпропетровськ, 2005.–128 с.</p> <p>Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практичний посібник. / [Інклюзивна освіта. Посібник для батьків: посібник / Укладачем матеріалу є неурядова організація «Проживання в громаді» (м. Манітоба, Канада).- К:Паливода А.В., 2012 -120 с.</p> <p>Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник / кол. авторів: А.А.Колупаєва, Н.З.Софій, Ю.М.Найда [та ін.]; під заг. ред. Л.І.Даниленко. – К., 2007. – 128 с.</p>	<p>мультимедійно і презентації «Інклюзивна освіта в Україні».</p>		
<p>Тема 2. Закордонний досвід інклюзивної освіти</p> <p>Інклюзія як основа модернізації освітньої системи.</p> <p>Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти, зокрема, Саламанкська</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / За</p>	<p>1.Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. 2.Підготовка реферату на тему «Закордонний досвід інклюзивної освіти».</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>декларація та документи ООН і ЮНЕСКО. Приклади з законодавчо-нормативної бази окремих країн. Освітні закони України. Сучасна освітня нормативно 1-правово база (Положення про спеціальну школу, Положення про ПМПК, Положення про індивідуальне навчання, Проект положення про інтегроване навчання та ін., укази та розпорядження Кабінету Міністрів стосовно інклюзивної освіти)</p>		<p>ред. А.А. Колупаєвої. - К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 287 с. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс та наук.-метод. посіб. / Т.В.Сак. - К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. - 168 с.</p>			
<p>Тема 3.Особливості впровадження інклюзив освіти в Україні Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей, сучасні наукові дослідження і категоріальності. Характеристика спеціальної освіти в Україні (вертикальна та горизонтальна</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практичний посібник. / [Інклюзивна освіта. Посібникдля батьків: посібник / Укладачем матеріалу є неурядова організація «Проживання в громаді» (м. Манітоба, Канада).- К:Паливода</p>	<p>1. Вивчення теми. 2.Послугуючись освітніми періодичними виданнями, добрати кілька (3 – 5) прикладів передового педагогічного досвіду в галузі інклюзивної освіти.</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>структура; спеціальні дошкільні та загальноосвітні шкільні заклади, навчально-реабілітаційні та оздоровчі багатoproфільні центри і т. ін.). Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей в Україні та в розвинених країнах світу. Педагогічні передумови реалізації інклюзивного навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами.</p>		<p>А.В., 2012 -120 с. Колупасва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. - К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. - 197 с.</p>			
<p>Тема 4. Пріоритети освіти для дітей з особливими потребами Проблеми стихійного інтегрування дітей з особливими потребами в загальноосвітній простір України. Психолого-медико-педагогічна консультація і її роль у визначенні освітнього маршруту дитини. Спеціальні заклади – як кадровий та навчально-методичний</p>		<p>Працюємо разом: дитина з особливими потребами в школі. Довідник для батьків: посібник/ Авторське право на цю публікацію належить Міністерству освіти, громадянства Семаго Н.Я., Семаго М.М. Проблемные де ти: Основы диагно стической и коррекционной работы психолога. — М.: АР-КТИ,</p>	<p>1. Вивчення теми. 2. Огляд публікацій газет «Освіта», «Освіта України», журналу «Рідна школа» з питань інклюзивної освіти</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>ресурс інклюзивної освіти. Обговорення окремих контраверсійних питань навчання дітей з особливими потребами. Партнерство між родиною і школою як необхідна передумова успішної інклюзії. Права батьків. Роль батьків Комунікація з батьками, налагодження стосунків. Погляди батьків на освіту. Приклади справжньої та змістовної співпраці з батьками.</p>		<p>2000. - 208 с. та молоді провінції Манітоба (Канада).).- К:Паливода А.В., 2012 -52 с. Серія навчальних матеріалів (тренінгові модулі) / За заг. ред. О.Красюкової-Енз, М.Сварника, О.Софій. - Канадсько-український проект „Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні" - К., 2011. - 282 с.</p>			
<p>Тема 5.Корекційно-розвивальна робота – як складова інклюзивного навчання Соціально-психологічний супровід дітей з особливими потребами. Курикулум як загальна концепція навчання дітей з особливими потребами. Методичні засади індивідуального навчального плану роботи з</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практичний посібник. / [Інклюзивна освіта. Посібник для батьків: посібник / Укладачем матеріалу є неурядова організація "Проживання в громаді" (м. Манітоба, Канада).- К:Паливода А.В., 2012 -120 с. Колупаєва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному</p>	<p>1.Вивчення теми. 2.Підготовка плану-схеми проведення бесіди або диспуту на морально-етичну тематику.</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>дітьми з особливими освітніми потребами. Реалізація індивідуального підходу в роботі з батьками. Співробітництво та основні принципи командного підходу. Корекційно-розвивальна робота та її значення при навчанні дитини з особливими потребами. Співробітництво з колегами: вчителями, психологами, логопедами, адміністрацією навчального закладу, асистентами вчителів та ін.</p>		<p>закладі: навчально-методичний посібник. - К.: Видавнича група "А.С.К.", 2012. - 197 с. Колупасва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. / А.А. Колупасва, Л.О. Савчук, К.: Видавнича група "АТОПОЛ", 2011. - 274</p>			
<p>Тема 6.Особистісно зорієнтована модель навчання – сучасна освітня технологія Провідні ознаки особистісно зорієнтованого навчання в інклюзивному класі. Роль педагога у реалізації особистісно зорієнтованого навчання дітей з особливими потребами. Інноваційні</p>	<p>Семінар</p>	<p>Розвиток політики інклюзивних шкіл. Інтегроване планування послуг, їх надання та фінансування в Канаді: посібник/ Дж.Блейз, Е.Чорнобой, Ш.Крокер, Е.Страт, О.Красюкова-Еннз.- К:Паливода А.В., 2012 -46 с. Таранченко О.М., Найда Ю.М. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / за загальною редакцією</p>	<p>1.Вивчення теми. 2.Укладання анотованого переліку періодичних видань (5-7 назв), окремі розділи яких присвячені інклюзивній освіті.</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>технології, їх роль в інклюзивному навчанні. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів. Складання індивідуального навчального плану. Модифікація та адаптація курикулуму</p> <p>Моделювання в початковій школі комфортного соціально-виховного середовища для дітей з різними стартовими можливостями.</p>		<p>Колупасвої А.А. - К.: Видавнича група "А.С.К.", 2012. - 124 с.</p>			
--	--	---	--	--	--

<p>Тема 7.Педагогічні передумови інклюзивної освіти у навчальному закладі</p> <p>Проблема готовності до шкільного навчання дитини з особливими освітніми потребами. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів. Диференціація змісту, процесу, кінцевих результатів.</p> <p>Взаємозв'язок диференційованого викладання та оцінювання Індивідуальне та стандартизоване оцінювання в інклюзивній освіті. Сутність та завдання індивідуального та стандартизованого оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими потребами. Сутність та завдання стандартизованого та індивідуального оцінювання Аналіз якісних показників індивідуального оцінювання.</p>	<p>Семинар</p>	<p>Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій., О.В. Мартинчук, Ю.М. Найда, під заг. ред. М.Ф. Войцехівського. – К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 172 с. Борщевська Л.В., Зіброва А.В., Іванова І.Б. та ін. На допомогу батькам, що мають дітей з особливими потребами. – К.: Український інститут соціальних досліджень, 2009, – 79 с. Будник О. Б. Інклюзивна освіта : навчальний посібник [для студентів спеціальності «Початкова освіта»] / О. Б. Будник. – Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М., 2015. – 152 с.</p>	<p>1.Вивчення теми. 2.Підготовка мультимедійної презентації на тему: «Форми, методи і засоби інклюзивного навчання»</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>
--	----------------	---	--	----------	--

<p>Тема 8. Специфіка педагогічної діяльності у навчальному закладі інклюзивного типу Роль педагога у впровадженні інклюзивної освіти та засоби досягнення тривалих результатів. Передумови забезпечення кадрового складу інклюзивного навчального закладу. Професійні вимоги до педагогічного працівника інклюзивної освіти. Значення casestudies як прикладів успішної практики. Педагогі як провідники змін в освітній системі. Рефлексія як засіб особистісного розвитку та вдосконалення навчально-виховного процесу у системі інклюзивної освіти.</p>		<p>Ночовка В.І. Організація інклюзивного навчання у школі / за ред. В.І. Ночовка, В.С. Головка, О.І. Тимошук. – К.: Шк. Світ, 2014. – 128 с. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць: Вип.. 4. Частина 1. / за ред. В.П. Засенка, А.М. Колупаєвої. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 264 с. Таранченко, О. Диференційоване викладання в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / О. Таранченко, Ю. Найда. За загальною редакцією Колупаєвої А. – К.: Видавнича група «А. С. К.», 2012. – 124 с. Як зробити школу інклюзивною. Досвід проектної діяльності: Методичний посібник / Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» / Уклад. С. Єфімова. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2012. – 152 с.</p>	<p>1. Вивчення теми. 2. Підготовка добірки статей з проблем інклюзивної освіти.</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>
6. Система оцінювання курсу					
<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>Оцінювання семестрового контролю здійснюється за 100-бальною шкалою відповідно до затверджених кафедрою критеріїв оцінювання за національною шкалою: «Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно», «Не допущено» – для екзаменів, диференційованих заліків,</p>				

	курсів/проектів/робіт та практик, а також «Зараховано», «Не зараховано» для заліків. Одночасно оцінювання проводиться за шкалою трансферних оцінок ЄКТС («А», «В», «С», «D», «Е», «F», «F»).
Вимоги до письмової роботи	
Семінарські заняття	
Умови допуску до підсумкового контролю	
7. Політика курсу	
Аудиторна і позааудиторна робота студентів орієнтована на опанування знаннями про основні положення інклюзивної освіти; особливості спілкування з різними категоріями дітей з порушенням психофізичного розвитку; побудову стратегій взаємодії з батьками учнів та спеціалістами; принципи командної роботи; професійно важливі властивості особистості педагога; зміст та завдання корекційно-розвивальної роботи; основи диференційованого викладання.	
8. Рекомендована література	

1. Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / За ред. А.А. Колупаєвої. - К.: Видавнича група "А.С.К.", 2012. - 287 с.
2. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс та наук.-метод. посіб. / Т.В.Сак. - К.: ТОВ "Видавничий дім "Плеяди", 2011. - 168 с.
3. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практичний посібник. / [Інклюзивна освіта. Посібник для батьків: посібник / Укладачем матеріалу є неурядова організація "Проживання в громаді" (м. Манітоба, Канада).- К:Паливода А.В., 2012 -120 с.
4. Колупаєва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. - К.: Видавнича група "А.С.К.", 2012. - 197 с.
5. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук, К.: Видавнича група "АТОПОЛ", 2011. - 274 с.
6. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. - К., 2010. - 363 с.
7. Розвиток політики інклюзивних шкіл. Інтегроване планування послуг, їх надання та фінансування в Канаді: посібник/ Дж.Блейз, Е.Чорнобой, Ш.Крокер, Е.Страт, О.Красюкова-Еннз.- К:Паливода А.В., 2012-46 с.
8. Таранченко О.М., Найда Ю.М. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / за загальною редакцією Колупаєвої А.А. - К.: Видавнича група "А.С.К.", 2012. - 124 с.

Викладач _____